

**ПРОЦЕС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ
ПОТРЕБУЄ ОНОВЛЕННЯ І ЗМІН**

У статті розглянуто необхідність науково обґрунтованих досліджень і створенні на цій основі рекомендацій щодо формування освітнього середовища, адекватного до нових завдань міжнародної діяльності у сфері середньої, вищої, післядипломної професійної і додаткової освіти і підготовки вчителів до роботи в умовах міжнародної співпраці; описано міжнародні освітні програми і проекти, можливості використання британського досвіду для удосконалення змісту вітчизняної вищої педагогічної освіти та її модернізації.

Ключові слова: професійна підготовка учителя; міжнародна діяльність; міжнародна освіта; міжнародні освітні програми.

Постановка проблеми та її актуальність. Суспільство вимагає від людей навчатися, і навчання є процесом зміни тих, хто навчається – в знаннях, стосунках і поведінці. Існує багато способів, за допомогою яких учителі можуть брати активну участь у процесі навчання, і тим самим кардинально змінювати себе. Які способи можна обрати для власного професійного зростання? Де знайти ключі до навчання професійним якостям?

З моменту затвердження незалежної держави стало зрозуміло, що зміни в освіті є неминучими. Крім того, вчителі доводять і пояснюють нові принципи, ідеї, стратегії і методи в житті, тобто вибирають те, що дійсно дороге або важливе для роботи і відкидають те, що виявилось непотрібним і марним. Отже, ми бачимо, як змінюється роль педагога на роль посередника у процесі навчання, коли самі студенти опановують мислення та навчання [3].

Отже, працюючи у викладанні англійської мови, бажано знайти найкращі шляхи розвитку учителів, зокрема початківців.

Але як можна окреслити прогрес розвитку звичайного вчителя англійської мови? Які шляхи кар'єри відкрито для кожного учителя? Що саме він можете зробити, щоби розвинути свої навички і визначити перспективи? Де можна знайти потрібну підтримку? [2].

Процес безперервного професійного розвитку (БПР) являє собою процес, який допомагає учителям і керівникам навчальних закладів вирішувати завдання своєї діяльності і досягнення своїх цілей, а також залучення тих, хто організовує співпрацю у навчальних центрах. Ця робота включає ідею «рефлексивної практики» або важливість відображення того, що виконує учитель в якості невід'ємної частини процесу розвитку себе і учнів [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Кейт Хардінг [1] (у книзі «Сучасний учитель англійської мови», том 18, № 3, липень 2009 р.) зазначає, що характеристиками безперервного професійного розвитку (БПР) є:

- **безперервність** - професіонали завжди мають шукати способи справитися з новими викликами і підвищувати продуктивність;
- **відповідальність** особистості вчителя - як визначити його або її власні потреби і як працювати для задоволення цих потреб;
- **оцінний характер**, а не описовий - тобто вчитель розуміє вплив своєї діяльності на учнів, їх рівень знань;
- **важливість** БПР для компонентів професійного життя.

Викладення основного матеріалу дослідження. Що ми знаємо про професійні програм в області розвитку та їхній вплив на процес навчання вчителів? Які важливі напрями і стратегії доступні для розширення наших знань?

1. Укладання програм безперервного професійного розвитку.

Розмірковуючи над цими питаннями, корисно визначити ключові елементи, які складають будь-яку систему професійного зростання:

- професійна програма розвитку;
- викладачі, які стають учнями в системі;
- ведучий (модератор, координатор), який спрямовує вчителів до того, яким чином вони будують нові знання і практику;
- контекст, в якому здійснюється професійний розвиток.

Бірман і ін. (2000 р.) виявили, що «навчаючи» ведучі мають дослідити ці елементи і

відносини між ними в різних напрямках. Пропонується організувати програми досліджень у три етапи, які будуються послідовно один за другим. Ця послідовність етапів є одним із способів, в яких науково-дослідна діяльність може прогресувати до мети забезпечення високої якості професійного розвитку для усіх учителів [4].

Учителі беруть все більш активну участь у мовних або тематичних проектах. Ведучі стають посередниками між різними викладачами з усього світу. У той же час, на них (ведучих) покладається більше обов'язків, що впливають з більш глибокого почуття міжкультурного порозуміння та спілкування. У школах учителі залишаються учителями, а тому необхідно прийняти проактивний підхід до професійного розвитку вчителів, що включає ретельне вивчення поточних навичок та інтересів, а також оцінку того, що необхідно розвивати через професійний розвиток і навчання [7].

Хоча школи планують можливості професійного розвитку для вчителів щороку, розробляючи план професійного розвитку під час проведення реформ або у планах удосконалення (підвищення кваліфікації), але для поліпшення професійного розвитку можна виявити цілий ряд нових проблем.

По-перше, під час проведення реформ часто підвищується рівень потреб у навчанні серед учителів. Збільшення потреб у навчанні впливає з плану удосконалення вчителів, який вимагає опанування і використання нових навичок для досягнення нових цілей.

По-друге, може бути більш широкий спектр навичок або тематики, які необхідно вирішити із навчанням, щоби відповідати очікуванням, описаним в плані удосконалення.

По-третє, можливості навчання мають бути пріоритетними для відображення реформи або поліпшення шкільного розкладу і потрібні в рамках обмеженого бюджету навчання.

Отже, на наш погляд, в ході проведення реформ, пріоритетна увага має бути приділеною:

- оцінкам рівнів, інтересів і навичок вчителя;
- визначенню потреби у професійному розвитку;
- створення плану щодо забезпечення вчителів ресурсами, що необхідні для реалізації нових програм і практики у своїх класах.

Дослідження показують, що інформованість учителя є найважливішою для школи фактором, що впливає на успішність учнів, тому важливо звернути пильну увагу на те, як здійснюється тренінг і підтримувати нових і досвідчених педагогів [8].

Кращі програми підготовки вчителів підкреслюють предметну майстерність і надають безліч можливостей для майбутніх учителів - студентів, які бажають провести час в реальних класах під керівництвом досвідченого наставника. Так само, як професіонали в галузі медицини, архітектури і права мають можливість навчатися на основі нових тематичних досліджень, вивчення передового досвіду, а також участі у стажуваннях. Зразкові програми підготовки вчителів дозволяють кандидатам на посаду вчителя використати час для перевірки і застосування своїх знань з теорії в контексті навчання у реальному класі. Професійний розвиток може бути успішним тільки в умовах або контекстах, що його підтримують [9].

Багато університетів здійснюють модернізацію у своїх освітніх школах, щоби посилити акцент на знання змісту навчання, більш широке використання освітніх технологій, створення шкіл професійного розвитку та інноваційних навчальних програм, спрямованих на кар'єрних комунікаціях студентів, які вважають за краще отримання ступеня бакалавра або магістра он-лайн.

2. Наставництво і коучинг від досвідчених колег має вирішальне значення для успішного розвитку нового вчителя. Великі інтегровані програми створюють можливості для вчителів-початківців щодо вивчення кращого практичного досвіду, дослідження і аналізу результатів їх навчання.

Підтримка вчителів-початківців часто виконується нерівномірно і недостатньо. Навіть якщо добре підготовлені, нові вчителі часто призначаються до найбільш складних шкіл і класів з невеликою кількістю контролю і підтримки. Майже половина всіх вчителів йдуть з професії в перші п'ять років, так що більше уваги має приділятися забезпеченню їх ранньої та адекватної підтримки, особливо якщо вони призначені для роботи у складних умовах школи.

Формально у педагогічній освіті змінилося небагато за ці роки, незважаючи на постійний процес виникнення нових освітніх теорій, постійне вдосконалення і оновлення планів здобуття освітнього ступеня в університетах та появи зовсім недавно програм «альтернативи сертифікації». Проте, вчителі працюють у класі майже так само, як працювали їх попередники за покоління тому назад.

Тому актуальне запитання - яким чином можна переконати вчителів змінити те, що вони навчають у класі? Відповідь полягає у забезпеченні високої якості підвищення кваліфікації

вчителів. Коли вчителі отримують можливість (за допомогою високоякісного професійного розвитку) дізнатися про нові стратегії для навчання за найсуворішими стандартами, вони повідомляють, що змінюють свою діяльність щодо навчання в класі.

Проблема у тому, що досі не було можливості професійного розвитку як такого. Навпаки, підвищення кваліфікації для вчителів найчастіше включаються до кожної великої ініціативи, призначеної для підвищення успішності учнів. Проблема полягає в тому, що якість і зміст цих програм були суперечливі, і не було жодного консенсусу про те, що являє собою якість навчання. Багато видів професійної діяльності в області розвитку орієнтуються на виробництво намічених результатів; вони вказують на проблеми з традиційного навчання, але пропонують невелику допомогу у змінах, що відбуваються у шкільному класі.

Нижче наведено приклад того, як вдалося внести деякі зміни шляхом впровадження ідеї БПР в роки викладання одним з авторів англійської мови у середній школі. Зокрема вказано на різні робочі посади, що обіймав викладач англійської мови, деякі з видів освітньої професійної діяльності опрацьовано на різних етапах кар'єри, а деякі з наших заміток про те, яка користь від діяльності для БПР вчителя.

3. Види освітньої професійної діяльності.

Існує багато видів освітньої професійної діяльності (ОПД), що можуть допомогти вчителям на кожному етапі своєї кар'єри задовольнити свої власні інтереси за наявності часу. Основними напрямками діяльності є:

- розробка рефлексивного підходу до роботи,
- розширення навичок і знань через роботу з ресурсами,
- спільне використання та навчання з іншими вчителями,
- участь в навчальних семінарах і курсах.

Представимо наш досвід діяльності за основними напрямками, а саме:

3.1. Конференції. Відмінний спосіб для власного розвитку - це взяти участь у конференції для викладачів англійської мови. Ви зможете зустрітися і поспілкуватися з іншими вчителями і навчатися у секціях, що їх проводять експерти. Коли викладач досвідчений і досить впевнений, він має уявлення про спосіб поділитися своїм досвідом з іншими викладачами, це як раз і буде хорошою професійною діяльністю розвитку для учасників конференції.

IATEFL (Міжнародна асоціація викладачів англійської мови як іноземної) має велику щорічну конференцію у Великобританії, доступну на сайті: www.iatefl.org; та web-сторінках інших конференцій: www.teachingenglish.org.uk/transform/conferences і конференцій, організованих EnglishUK: www.englishuk.com.

3.2. Взаємодію з іншими вчителями вважаємо одним з найбільш мотивуючих способів розвитку. Існують багато ELT Facebook і Twitter групи, до яких можна приєднатися. Можливо слідкувати за сайтами TeachingEnglish від Британської Ради в обох соціальних мережах.

3.3. Можливість приєднатися або створити локальну БПР групу для обговорення загальних проблем і обміну досвідом з іншими викладачами. Ви можете почати з малого і зовсім не потрібно бути експертом, щоби проголосити нову навчальну ідею або внести питання до її обговорення.

3.4. Підписка на журнал або відкриття нового журналу є хорошим способом, щоби не відставати від сучасних технологій з новими ідеями і темами в ELT. Більшість журналів доступні в Інтернет, а також в друкованому вигляді: www.teachingenglish.org.uk/elt-directory/journals/

3.5. Тестування нових навчальних матеріалів є важливим способом розвитку - незалежно від вашого досвіду. Ви можете знайти нові ідеї для викладання в опублікованих книгах і на веб-сайтах, наприклад: www.teachingenglish.org.uk/try~~dobj.

3.6. Запрошення колег. Ви можете запросити колег до занять у своєму класі за темами, які вони пропонують. Ви можете також почати розробляти власні матеріали для задоволення потреб ваших учнів і розробити свій власний стиль викладання.

3.7. Професійні асоціації пропонують цілий ряд заходів для розвитку, в тому числі конференцій, журналів, спеціальних груп за інтересами, дослідницької діяльності і проектів. Національна організація для всіх викладачів англійської мови IATEFL має ряд груп спеціальних інтересів (SIG) по конкретним областям ELT: www.iatefl.org.

Відомо, що існують також інші професійні організації для конкретних областей ELT: www.teachingenglish.org.uk/~MD~aux трансформують / professional associations.

3.8. Наставництво. Навчання від більш досвідченого колеги є безцінним способом для набуття знань та отримання уявлення про методи викладання англійської мови. Знайти такого колегу, спостерігати за ним і поговорити про те, що саме ефективно працює в галузі викладання англійської мови.

Якщо ви досвідчений учитель, то така активність має працювати щодо розвитку як наставника менш досвідченого колеги. Якщо ви хочете дізнатися більше про наставництво, ознайомтеся з книгою видання **Cambridge University Press**: «Ментор курси: довідковий посібник для тренера-тренерів» від Angi Malderez і Керолайн Bodóczy [6].

3.9. Спостереження. Спостереження і отримання зворотного зв'язку від довіреного колеги можуть надати вам свіжий погляд на ваші методи навчання і допоможуть вам визначити області, які ви хотіли б розвивати. Подивіться на сайті статті про те, як організувати роботу зі спостереження за вами: www.teachingenglish.org.uk/~MD~aux перетворення / вчителів / teacherdevelopment-інструменти / тимчасової спостереження www.teachingenglish.org.uk/think/articles/peer-observation.

3.10. Додаткові ідеї для взаємного спостереження:

а) «Дух спостереження». Якщо ви впевнені, що хтось з колег присутній у вашому класі, можна поговорити із ним про тему заняття, що ви збираєтесь навчати, і описати одну або дві області, що ви хочете розвивати. Колега не обов'язково дотримується плану вашого уроку, але потім ви будете обговорювати проведений урок і області розвитку разом зі своїм колегою;

б) «Запозичення». Ви домовляєтесь із колегою, щоби спостерігати класи один одного і шукати ідеї для нової діяльності або методів. Потім обговорюєте зі своїм колегою, що саме можна «запозичити» і навіщо.

3.11. Видавництва Великобританії пропонують широкий спектр ресурсів для підтримки вашої роботи. Є ресурси для підтримки конкретних книг з курсу англійської мови і багато іншого: www.teachingenglish.org.uk/elt-directory/publishers~dobj

3.12. Рефлексія (зворотний зв'язок). Здатність міркувати над змістом вашої власної практики є однією з найважливіших навичок для вчителя.

Тобто, необхідно відповісти на запитання: які ваші сильні сторони? що вам необхідно зробити для того, щоби покращити процес навчання?

Пропонуємо дві статті, доступні в Інтернет, що показують, як можливо розвинути свої навички в якості практиканта:

www.teachingenglish.org.uk/think/articles/reflective-teaching~V,

та досліджують власну учительську практику у класі:

www.teachingenglish.org.uk/ транс-форма / вчитель-розвитку-інструменти.

3.13. Дослідження. Дослідження в класі різноманітних дій можуть допомогти вам дізнатися більше про освітній процес у класі і також розвинути свої професійні навички та розуміння. Рекомендуємо такі посилання для отримання додаткової інформації: www.teachingenglish.org.uk/transform/ вчителів / teacherdevelopment-інструменти / практичних досліджень, www.teachingenglish.org.uk/ блоги / virdian / клас-actionresearch-a-професійного розвитку-процес.

3.14. Спеціалізації. Ви можете виявити, що ваша кар'єра рухає вами в напрямі конкретної ELL-спеціалізації, таких як бізнес-англійська, молодих учителів або інше. Дізнайтеся більше про те, як розвивати спеціалізовані області на сайті: www.teachingenglish.org.uk/ Великобританія / перетворення / фахівця-областей, www.teachingenglish.org.uk/specialist-areas.

3.15. Навчання. На певних етапах своєї кар'єри, опановуючи і приймаючи новий навчальний курс, ви можете досягнути значного прогресу у своєму навчанні. Ви можете дізнатися про курси підготовки вчителів на веб-сайті EnglishUK: www.englishuk.com/en/training~dobj.

Ви також можете отримати доступ до підготовки вчителів у вивченні певних модулів на сайті: www.teachingenglish.org.uk/train~dobj.

3.16. Майстер-класи. Багато організацій пропонують семінари для вчителів англійської мови, які стають хорошим засобом стимулювати вашу повсякденну навчальну діяльність з новими ідеями в аудиторії або класній кімнаті і відтворення інновацій на практиці [5].

Відео-семінари доступні на декількох сайтах: www.teachingenglish.org.uk/seminars, що містять відомості про календарні події від місцевих асоціацій та провайдерів:

EnglishUK на www.englishuk.com, NATESOL (Північна асоціація TESOL) на www.natesol.org.

Важливо відстежувати кроки (БПР), що здійснюються, приклад наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Опис вражень про участь у заходах БПР

Дата	Конференції/ назва майстерня	Опис / враження	Найголовніше речі, які я дізнався	Я маю намір взяти у заходах
Жовтень 2012 р.	Британська Рада,	Мені дуже подобалось –	1. Я можу зробити відео	1. Я буду планувати більше уроків із створенням відео з

	Семінар на тему «Використання відео в ЕПТ», модератор Джеймі Keddie	Джеймі був дуже активний і надав багато хороших ідей.	з моїми учнями. 2. Інформація про нові сайти. 3. У мене була ідея використати відео для перевірки студентів.	моїми студентами. 2. Провести день, досліджуючи веб-сайти, і вирішити, що допоможе мені найкраще. 3. Виступаючи, показувати студентам відео і пізніше використовувати його для них, щоби побачити їх прогрес.
Квітень, 2014 р.	IATEFL річний конференції, Брайтон	Велика конференція! Ви можете задовольнити всіх експертів!	1. Не бійтеся поговорити навіть з відомими професорами! 2. Там була цікава розмова про навчання дітей.	1. Наслідувати експертів в Twitter. 2. Читати книгу про навчання дітей.

Висновки. Професійний розвиток має ґрунтуватися на навчальних і виховних стратегіях, які мають високу ймовірність допомогти студенту у навчанні, виявити і розвинути здатність студентів учитися. Професійний розвиток завжди можна поглибити шляхом усунення виявлених прогалин в успішності учнів і студентів. Зміст професійного розвитку має бути сфокусованим на предметі, а також подоланні педагогічних недоліків в організації та вимірі успішності учнів.

Також важливою є мотивація щодо професійних питань, які мають відношення до установи, в якій реалізується професійний розвиток. Залишаючись в рамках цієї системи відліку, викладач професійного розвитку може зосередитися на реальних проблемах та уникати надання інформації, що не може принести користь учасникам програми.

Відомо, що вчителі часто навчають так, як їх навчали у свій час. З цієї причини важливо гарантувати, що майбутні викладачі отримують безпосередній досвід з інноваційним використанням інформаційних технологій і глобального навчання на початку своєї кар'єри. Ми сподіваємося перетворити на краще наші класи і школи шляхом перетворення і використання сучасних напрямів підготовки вчителів і викладачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Самойленко Н. Б.* Coping with diversity [Текст] : навчально-методичний посібник / Наталія Борисовна Самойленко. – Севастополь : Рибест, 2014. – 162 с.
2. *Самойленко Н.Б.* Evaluating Fundamental Education Reforms in a Globalizing World/ Н.Б. Самойленко// ETAS Journal, Volume 29–№ 3, Summer 2012 – P. 64 – 66.
3. *Bandura, A.* (1995). Self-efficacy in changing societies. New York: Cambridge University.
4. *Birman, B., Desimone, L., Porter, A., & Garet, M.* (2000). Designing professional development that works. *Educational Leadership*, 57(8), 28 – 33.
5. *Caine, G., Caine, R., & Crowell, S.* (1999). Mindshifts: A brain-compatible process for professional development and the renewal of education. Tucson, Arizona: Zephyr Press.
6. *Cambridge English*, 2011, Web site: www.cambridgeesol.org/tkt.
7. Going forward: Managing the Continuing Professional Development of English Language Teachers in the UK, 2012, Web site: https://englishagenda.britishcouncil.org/sites/default/files/attachments/b413_managing_cpd_v2_1.pdf
8. *Harding, K.* (2009). CPD: Continuing Professional Development (CPD) is not new but it is increasingly seen as necessary in ELT in the UK and around the world. Keith Harding introduces an idea whose time has come. (KEYNOTE). *Modern English Teacher* Vol 18 No 3. Accessed on 05 August 2015 from <http://business.highbeam.com/437580/article-1G1-205985086/cpd-continuing-professional-development>.
9. *Showers, B., Joyce, B., and Bennett, B.* (1987). Synthesis of research on staff development: A framework for future study and a state-of-the-art analysis. *Educational Leadership*, 45(3), 77 – 87.

G. Kozlakova, N. Samoilenko

PROCESS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES NEEDS

MODERNIZATION AND CHANGES

Summary. *In the article the necessity of the scientifically grounded researches and created on this basis recommendations of forming educational environment, adequate to the new tasks of international activity in the field of secondary, higher, in-service professional and additional education and preparation of teachers in the conditions of international cooperation is considered. The international educational programs and projects, implementation of the British experience for improvement of higher pedagogical education and necessity of its modernization are also described.*

Keywords: *professional teacher's training; international activity; international education; international educational programs.*